

Обраћање високог представника/специјалног представника ЕУ Кристијана Шварц-Шилинга на састанку невладиних организација у БиХ

Зграда заједничких институција, Сарајево

Даме и господо,

Задовољство ми је и част бити данас овдје са вама. Кажем то зато што знам колико посла је пред вама, како напорно морате радити и колико је ваш рад значајан.

Иако радите и дјелујете у различитим областима, сви се борите са проблемима који утичу на животе ваших суграђана. Ви рјешавате конкретне проблеме и ваши напори помажу да се побољша квалитет живота у овој земљи.

Такође сам потпуно свјестан да вас у будућности чека огроман посао.

То желим да нагласим зато што ова земља још увијек има многе, дубоко укоријењене проблеме који захтијевају рјешења, без обзира на чињеницу да је земља прешла дуг пут од завршетка рата. И управо невладин сектор може и треба да буде водећа снага иза многих реформи које су потребне овој земљи како би остварила напредак у наредним годинама.

Данас, желим да добијем вашу подршку за двије ствари.

Желим да помогнете да осигурамо да сви грађани схвате важност предстојећих избора, те да охрабрите што више својих суграђана

да гласају.

И желим да наставите да улажете максималне напоре у вашем раду након избора.

То вас молим зато што ви имате широко распрострањене мреже широм ове земље. Ви улијевате поштовање и вас ће слушати. Такође вас то молим зато што је ваш рад, и стање невладиног сектора уопште, од кључног значаја како би осигурали да Босна и Херцеговина буде спремна да преузме пуну одговорност над својом судбином.

Политичке странке су главни покретачи у машинерији парламентарне демократије. Али у овој земљи, која има релативно кратку парламентарну традицију, видјели смо да странке (и овдје не издвајам појединачне странке; проблем је генерички) имају значајна ограничења.

- Показују трајну немогућност да развију детаљне политичке програме, те да кроз ефикасну сарадњу и комуникацију са бирачким тијелом упознају гласаче о својим програмима.
- Превише се ослањају на слогане умјесто на одрживе аргументе.
- Странке се, без изузетка, нису успјеле ослободити клијентелистичког приступа политичком животу, у којем гласачи очекују од кандидата да се боре за одређену групацију, а не за заједничко добро, што кандидати најчешће и испоштују.

Дакле, постоје два могућа одговора на то.

Први је да кажете, дођавола све. Нећу гласати.

Други је да странкама кажете сљедеће. Имате мана, али ви сте све што имамо и покушаћу вас учинити бољим.

Вашим данашњим присуством овдје показали сте да сте изабрали други одговор и да не морате бити члан политичке странке да би били политички ангажовани.

Међутим, уколико не успијете исходити значајну промјену, половина бирачког тијела ће сљедеће седмице изабрати први одговор.

Суочени смо са депримирајућим и опасним зачараним кругом.

Политичари су скандалозно равнодушни према интересима и тежњама гласача.

Због тога је све више бирача који су равнодушни у погледу учествовања у политичком животу.

А то политичаре, заузврат, чини равнодушним према интересима и тежњама бирача.

Бројке су застрашујуће, и у демократском смислу неодрживе. Одазив бирача у Босни и Херцеговини је у сталном паду, од готово 2.4 милиона гласача 1996. године, до мање од 1.3 милиона гласача у 2002. години.

Земља је оптерећена политичком структуром која се чини неспособном или неспремном да развија и објашњава политичке програме, и такве политичке структуре одговарају, али и зависе од, све мањег бирачког тијела, које не представља већину.

Као резултат, десетине хиљада гласача пријете да неће учествовати у једном од најзначајнијих политичких догађаја у њиховом животу, који ће се десити само једном, и да ће умјесто тога остати код куће.

Избори су, уопштено говорећи, значајни. Али предстојећи избори су посебно значајни због промјене природе међународног присуства у Босни и Херцеговини.

Званичници изабрани на предстојећим изборима морају да преузму одговорност за будућност земље и поведу је на пут ка Европи након затварања Канцеларије високог представника наредне године.

Сви који одлуче да не искористе прилику која им се нуди на

изборима, дозволиће другима да одлучују о њиховој будућности.

Зато очекујем од вас да наговорите гласаче да искористе ово демократско право које ће им бити на располагању 1. октобра.

Међутим, демократија је више од самог гласања. Сходно томе, такође очекујем од вас да осигурате да појединци који буду изабрани да раде у овој згради и другим парламентима широм Босне и Херцеговине у наредне четири године полажу одговорност гласачима и спроведу реформе које су овој земљи потребне.

Задњи пут када сам говорио у овој згради, а то је било у мају ове године, обраћао сам се члановима оба дома Парламента. Том приликом сам изложио амбициозан, али реалан план реформи који би директно побољшао животе грађана ове земље.

Међутим, током протеклих мјесеци није усвојен нити један од закона које сам конкретно навео.

Превише је политичара који вјерују да ће њихове присталице наставити да их подржавају на основу неколико слогана, и да су већина грађана превише исцрпљени и збуњени да би процијенили штету коју су странке нанијеле земљи одбијањем да дјелују конструктивно и да усвоје ове законе.

У исто вријеме, док је трајао застој у процесу усвајања закона, дошло је и до застоја у процесу спровођења реформи које су неопходне за потписивање Споразума о стабилизацији и придруживању са Европском унијом до краја ове године.

Сви бирачи у БиХ желе да се ова земља приближи Европи.

Међутим, то се неће десити све док кључне реформе, посебно реформа полиције и реформа јавног РТВ система, не буду окончане у складу са принципима које је дефинисала Европска комисија.

Реформе које је потребно спровести да би дошло до потписивања Споразума о стабилизацији и придруживању су само почетак процеса реформи. Босна и Херцеговина, као свака друга земља

која жели да постане чланица Европске уније, мораће спровести реформу у скоро свим аспектима друштва како би их ускладила са европским нормама.

Дакле, стање је прилично суморно, али ни у ком случају није безнадежно. Заправо увјерен сам да у предстојећем периоду може доћи до позитивног обрата за Босну и Херцеговину.

Увјерен сам да управо ви можете извести ову позитивну трансформацију. У предстојећим мјесецима и годинама од вас ћу очекивати да будете покретачка снага процеса реформи.

Будимо искрени – упркос предизборним обећањима представници у парламентима не могу једноставно донијети законе о повећању плата и пензија, о побољшању социјалне заштите и хитном поврату свих опљачканих средстава.

Међутим, оно што они могу урадити јесте усвојити законе који ће помоћи у стварању услова у којима грађани ове земље могу сами створити добит која ће омогућити Босни и Херцеговини да испуни предизборна обећања.

Али, они ће предузети ове активности једино уколико ви преузмете иницијативу и уколико током свих ових активности будете од њих константно захтијевали да дјелују.

Ви који разумијете стварне проблеме са којима се суочавају грађани ове земље мораћете понудити идеје за проналажење рјешења. Мораћете помоћи у развијању тих идеја. Мораћете лобирати за њихово усвајање. И то ћете морати радити за свако питање са којим се органи власти буду суочили.

Једно од питања око којег ћу током следећих неколико мјесеци очекивати ваше коментаре и сугестије је питање уставне реформе.

Ово питање ће након избора поново постати једно од приоритетних политичких питања у БиХ.

Потребне су нам идеје. Потребна нам је расправа о овој теми.

Потребан нам је ангажман који могу пружити једино активисти и припадници цивилног друштва.

Увјерен сам да ваш допринос може бити изузетно значајан због начина на који су активисти цивилног друштва вршили утицај до ових избора.

«Грозд» је путем ефикасне медијске стратегије увјерио око 40 странака да одговоре на пакет који садржи 12 захтјева грађана.

Метод и садржај ове иницијативе је поучан. Искористили сте медије да скренете пажњу на непостојање политичких приједлога у предизборном периоду и истакли сте питања која су изузетно значајна за све грађане – запошљавање, сиромаштво, здравствена заштита, пензије, образовање, криминал, корупција, чланство у ЕУ итд.

Помогли сте у анимирању грађана и успјели да велики број њих заинтересујете за ова политичка питања, што политичке странке очигледно до сада нису могле саме постићи.

Десетине хиљада грађана који су потписали вашу петицију представљају десетине хиљада бирача.

Још један примјер ефикасне интервенције током кампање су активности покрета «Доста».

Нити један политичар у Босни и Херцеговини не доводи у питање основну премису – да власт припада грађанима. У том контексту, сматрам да су грађани једнако као и политичари одговорни за разочаравајуће резултате политичког система током протекле деценије.

Власт припада грађанима, али само уколико грађани узму власт.

Уколико то не учине, политичари ће је са задовољством задржати за себе.

Ово је јасно истакнуто у демонстрацијама које је широм Босне и Херцеговине организовао покрет «Доста». Грађани су спремни да

дјелују. Статус љуо је можда прихватљив за политички естаблишмент, али није прихватљив за грађане ове земље које не возе возачи у аудијима и којима скупа одијела и велике куће не плаћају други.

Ви сте упутили јасну поруку: Ми вас гледамо!

Заправо, прилично сам разочаран што овдје не видим нити једну мајицу покрета «Доста». Можда нисам довољно пажљиво погледао. Можда их сви носите испод кошуља и џемпера.

Можда не би било лоше да организујемо, уколико је могуће, да се ове мајице дају сваком бирачу када уђе на бирачко мјесто. Можда бих и ја требао носити ту мајицу на сам дан избора.

Даме и господо,

Ваш задатак је тежак, али је он од кључног значаја за демократију у Босни и Херцеговини.

Изазов са којим се морате одмах суочити је усмјеравање предизборне дебате са испразне реторике ка јасно дефинисаној политици и јасно дефинисаном одазиву бирача. Ваш дугорочни задатак је да осигурате да оне особе које буду изабране 1. октобра дјелују у интересу грађана Босне и Херцеговине.

До избора је остало још само девет дана, а након пола вијека које сам активно спровео у страначкој политици рећи ћу вам ово: уколико политичари буду натјерани да дају објашњења, онда ће грађани бити приморани да изађу на биралишта и гласају.

Увјерен сам да ви можете то осигурати, јер сте до сада постепено остваривали све већи успјех.

Врло се добро сјећам услова у којима су невладине организације у БиХ радиле у годинама које су услиједиле одмах након рата. У оквиру цивилног друштва био је присутан страх, а ратни сукоб је проузроковао поремећаје у његовим структурама. У неким мјестима цивилно друштво је било потпуно уништено.

Па ипак, и током најгорих борби било је оних који су се залагали за здрав разум и достојанство, за друштво у којем има мјеста за све, за различитости и грађанске вриједности.

Историја ће доказати исправност таквог става.

Невладине организације у Босни и Херцеговини поново заузимају своје мјесто у друштву. Ваше учествовање у демократској дебати не остварујете због тога што је то нечија добра воља – то је ваше право!

Политичке странке могу остварити успјех само уколико их учините одговорним, а ви их можете учинити одговорним према грађанима.

Изађите на изборе! И наставите лобирати, демонстрирати и инсистирати на ономе у што вјерујете.

Хвала.